

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL STEIGIAMO SUVALKIJOS
(SŪDUVOS) NACIONALINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS (RIBŲ IR TVARKYMO PLANŲ)
RENGIMO PRADŽIOS IR PLANAVIMO TIKSLŲ“ PROJEKTO**

(TOLIAU – PROJEKTAS)

(TAP NR. 22-2012(2); (TAIS NR. 22-13591(3))

2022-11-30 Nr. NV-3427

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija bendradarbiaujant su Valstybine saugomų teritorijų tarnyba.

2. Projekto tikslas – pradėti rengti planuojamo steigti Suvalkijos (Sūduvos) nacionalinio parko (toliau – SNP) planavimo schemą (ribų ir tvarkymo planus), kuria planuojama teritorija apimtų Vištyčio regioninį parką, kelias valstybinių draustinių ir buveinių apsaugai svarbias teritorijas ir kitas vertingiausias šiuo metu saugomų teritorijų statuso neturinčias Suvalkijos (Sūduvos) etnografinio regiono gamtines ir kultūrinės teritorijas, objektus, nustatyti steigiamo nacionalinio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) planavimo tikslus, įgyvendinant teisės aktų¹ nuostatas.

3. Dabartinė situacija:

- Suvalkijos (Sūduvos) etnografinis regionas – vienintelis iš kitų šalies etnografinių regionų, iki šiol neturintis nacionalinio parko (toliau – NP). Todėl SNP reprezentuotų Suvalkijos (Sūduvos) slėniuotų ir limnoglacialinių agrarinių lygumų, banguotos moreninės plynaukštės, savitą ir unikalią ežeroto moreninio kalvyno kraštovaizdį, gamtines natūralių pievų ir ganyklų ekosistemas, Suvalkijos (Sūduvos) simbolio Šešupės upės ir jos upyno etalonus, šalies istorijai itin svarbius objektus ir vietas. NP statusas padeda pritraukti daugiau šalies ir užsienio fondų lėšų šiai teritorijai plėtoti, vietos gyventojams atsiranda naujų galimybių švarioje gamtinėje aplinkoje plėtoti ekonomiškai naudingą veiklą (turizmo, lankytojų aptarnavimo paslaugas, gauti paramą ekologiniam ūkininkavimui ir kt.);
- Įsteigus SNP, būtų panaikinta jau ilgiau kaip 30 metų egzistuojanti saugomų teritorijų sistemos spraga – būtų baigta formuoti nacionalinių parkų, kurie pagal Saugomų teritorijų įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 1 punktą steigiami nacionalinės svarbos gamtiniam ir kultūriniam kraštovaizdžiui, reprezentuojančiam šalies etnokultūrinių sričių (etnografinių regionų) gamtos ir kultūros savitumus, saugoti ir tvarkyti, sistema;
- SNP teritoriją preliminariai galėtų sudaryti trys atskiros teritorijos, kuriose yra daugiausia Suvalkijos (Sūduvos) gamtai ir kultūrai būdingų vertybių:
 - pietinė dalis, apimanti Vištyčio regioninį parką (į SNP įtraukiamos kalvotosios Gražiškių ir Bartninkų dalys (Vilkaviškio r. sav.), Liubavo apylinkės (Kalvarijos sav.) su buveinių apsaugai svarbia teritorija stepinėms pievoms išsaugoti);
 - vidurinė dalis, apimanti teritorijas į pietvakarius nuo Vilkaviškio m. (Širvintos valstybinis hidrografinis draustinis, šios upės slėnyje buveinių apsaugai svarbi teritorija ovaliajai geldutei išsaugoti, Uosių ir Kumečių miškai, kt.);
 - šiaurinė dalis, apimanti Šešupės slėnį nuo Pilviškių iki Panovių, Kudirkos Naumiestį su jo apylinkėmis Vilkaviškio ir Šakių r. sav. (Šešupės kraštovaizdžio, Novos ir Aukšpirtos valstybiniai hidrografiniai draustiniai, buveinių apsaugai svarbios teritorijos aliuvinėms ir šienaujamos mezofitų pievoms, skroblynams, aliuviniams, griovų ir šlaitų miškams išsaugoti).

¹ Saugomų teritorijų įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 1 punkto, 23 straipsnio 1 dalies, 28 straipsnio 2 dalies 4 punkto, Teritorijų planavimo įstatymo 30 straipsnio 2 dalies ir Vyriausybės programos nuostatas, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano ir į šį valstybės lygmens teritorijų planavimo dokumentą integruoto Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano sprendinius.

- Kaip atskiros nedidelio ploto SNP dalys galėtų būti J. Jablonskio ir V. Kudirkos tėviškės. Iš viso SNP galėtų užimti nuo 30 iki 35 tūkst. ha plotą. Galutinės SNP ribos paaiškėtų planavimo proceso metu – projektuotojams ir planavimo organizatoriams tariantis su mokslininkais, savivaldybių ir kitais specialistais, viešai diskutuojant su vietos bendruomenėmis ir pan.

4. Projekto esmė:

Vyriausybės nutarimu bus:

- Pradėta rengti SNP planavimo schema (ribų ir tvarkymo planai);
- Nustatyti SNP planavimo tikslai:
 - nustatyti Suvalkijos (Sūduvos) nacionalinio parko ir jo funkcinio prioriteto zonų ribas;
 - įvertinus poreikius ir galimybes, nustatyti Suvalkijos (Sūduvos) nacionalinio parko buferinės apsaugos zonos ribas, šioje zonoje numatyti priemonės, mažinančias neigiamą veiklos poveikį Suvalkijos (Sūduvos) nacionaliniam parkui ir išsaugančias šios teritorijos regimąją aplinką;
 - nustatyti Suvalkijos (Sūduvos) nacionalinio parko kraštovaizdžio tvarkymo zonas, jose taikomas konkrečias gamtos ir kultūros paveldo objektų apsaugos ir tvarkymo kryptis ir priemonės;
 - nustatyti priemonės, užtikrinančias palankią Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir saugomų rūšių būklę;
 - nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimus ir priemonės nekilnojamajam kultūros paveldui tvarkyti, naudoti ir atgaivinti;
 - nustatyti kraštovaizdžio formavimo, rekreacinės infrastruktūros kūrimo ir kitas tvarkymo priemonės, reikalingas tinkamai Suvalkijos (Sūduvos) nacionalinio parko apsaugai ir darniai teritorijų plėtrai užtikrinti.

Informacija apie kompensacijoms išmokėti reikalingų lėšų apskaičiavimą. Žemės savininkams pagal Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo ir Saugomų teritorijų įstatymo nuostatas bus apskaičiuojamos kompensacijos už ūkinės veiklos apribojimų sukeltus nuostolius arba kai kuriais atvejais gali būti siūloma privačią žemę išpirkti. Pažymėtina, kad pagal Saugomų teritorijų įstatymą valstybiniai parkai nėra vientisą aplinkosauginį režimą turinčios saugomos teritorijos, jose išskiriamos kelios funkcinio prioriteto zonos (rezervatai, draustiniai, ekologinės apsaugos zonos, ūkinės, gyvenamosios zonos, kt.), kurioms taikomos skirtingos specialiosios žemės naudojimo sąlygos. Todėl konkretūs kompensacijų dydžiai ir suvestinis lėšų poreikis paaiškėja tik teritorijų planavimo proceso sprendinių konkretizavimo stadijoje atlikus išsamią situacijos analizę, leidžiančią atsakyti į klausimus, kurie privatūs žemės sklypai į kokias planuojamo SNP funkcinio prioriteto zonas patenka. Paprastai žemės ūkio paskirties žemės išpirkti nesiūloma, nes žemės ūkio veikla turi būti tęsiama siekiant išsaugoti tradicinio agrarinio kraštovaizdžio erdves, o kompensacijos žemės savininkams skiriamos priklausomai nuo to, ar reikia nutraukti suplanuotų projektų įgyvendinimą, ar reikia pakeisti šiuo metu vykdomo žemės naudojimo pobūdį. Miškų ūkio paskirties privačią žemę gali būti siūloma išpirkti, jeigu būtų teikiami pasiūlymai nustatyti naujas draustinių ar rezervatų zonas, lemiančias reikšmingus pagrindinių miško kirtimų praktikos pakeitimus arba miškų ūkio veiklos visišką nutraukimą. Todėl efektyviems gamtos saugos sprendiniams įgyvendinti gali prireikti papildomų lėšų – kompensacijoms ir žemei išpirkti, tačiau konkretni skaičiavimai bus pateikiami kitame – parengto teritorijų planavimo dokumento (SNP planavimo schemas) teikimo derinti ir tvirtinti – etape.

5. Derinimas:

- Projektas 2022 m. lapkričio 29 d. svarstytas tarpinstituciniame pasitarime, po kurio patikslintas pagal pasitarime išsakytas pastabas ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022 m. lapkričio 23 d. išvadoje Nr. NV-3349 pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatomis – Projektas susijęs su Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimu: „161. Siekdami užtikrinti tvarų gamtos išteklių naudojimą, turime įvertinti ir tausoti ekosistemų, tokių kaip dirvožemis, švarus oras, vanduo ir biologinė įvairovė, teikiamas paslaugas. <...> sieksime sėkmės rodiklio „150.2. Lietuvos saugomų teritorijų plotas pasieks 20 proc. (šiuo metu – 17,64 proc.)“. Projektas prisideda prie Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano nuostatų („6.6.4. Atrinkti naujas „Natura 2000“ teritorijas šalies sausumos dalyje ir papildyti jomis aplinkos ministro tvirtinamus sąrašus“) įgyvendinimo.

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlytina Nutarimo projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (A dalyje).

Ekonomikos politikos grupės vyresnioji patarėja

Jurgita Gaižiūnienė

Jurgita Gaižiūnienė, tel. +37052098780; +37066842074, el. p.
jurgita.gaiziuniene@lrv.lt